

V nieuwsbrief verzetsmuseum

Inhoudsopgave

- **Verzetsheld Wally van Hall**
- **Oorlog in liefdestijd**
- **Kindermuseum**
- **25 jaar Verzetsmuseum**
- **Helden en Schurken**
- **Collectie: stroom voor Oranje**
- **Familievrienden**
- **Fleur en Simon**

Meisje bij een multimediale opstelling in de expositie Wally van Hall.

Verzetsheld centraal: Wally van Hall - Bankier van het verzet

Expositie t/m mei 2011

Ondergrondse bank

Wally van Hall gaf tijdens de Tweede Wereldoorlog samen met Iman van den Bosch leiding aan een ondergrondse bank: het Nationaal Steunfonds (NSF). Deze geheime bank financierde aanvankelijk uitkeringen aan gezinnen van zeelieden die voor de geallieerden voeren onder de veelzeggende naam Zeemanspot. In de loop van 1943 groeide het NSF uit tot de bank van het verzet.

Verzetsactiviteiten

Samen met zijn broer Gijs, de latere burgemeester van Amsterdam, en met de hulp van honderden medewerkers slaagde Walraven en van Hall erin ruim 83 miljoen gulden in te zamelen waarmee talloze verzetsactiviteiten werden gefinancierd. Tweeduizend medewerkers distribueerden dit geld. Het kwam terecht bij illegale kranten, de persoonsbewijzencentrale, gewapend en ongewapend verzet, hulp aan onderduikers en duizenden gezinnen die in financiële moeilijkheden waren geraakt. Na september 1944 ondersteunde het NSF zo'n 30.000 Spoorwegstakers en hun gezinnen.

De olieman raakte in de vergetelheid

Het verhaal van Wally van Hall raakte na de jaren zeventig van

de vorige eeuw in de vergetelheid, al was hij één van de belangrijkste leiders van het verzet. Niet alleen stond hij aan de wieg van het NSF dat veel verzet in Nederland mogelijk maakte, maar ook nam hij het initiatief tot "De Kern" een wekelijks overleg van leidende figuren in het verzet. Hierin speelde hij als bemiddelaar een sleutelrol. Wally kwam met praktische oplossingen en wist tegenstellingen, ook in de menselijke sfeer, te overbruggen. Aan deze rol dankte hij zijn bijnaam: de olieman.

Bankroof

Wally van Hall, alias Van Tuyll slaagde erin om 51 miljoen gulden uit de kluis te halen van De Nederlandsche Bank door een slimme wisseltruc met echte en vervalste schatkistpapieren. Walraven van Hall werd op 27 januari 1945 gearresteerd. Op 12 februari 1945 werd hij in Haarlem gefusilleerd.

Het monument

Op 3 september 2010 is op initiatief van stichting Monument Walraven van Hall een monument voor Walraven van Hall onthuld op het Frederiksplein, tegenover De Nederlandsche Bank. Het monument, een omgevallen boom van brons, is ontworpen

door de Spaanse kunstenaar Fernando Sanchez Castillo. De boom symboliseert de gevallen held en ligt als een gevelde reus naast de fontein op het plein. 'De boom is een plek om samen te komen', zegt de maker. Er kan op worden gezeten en geklommen.

Wat is er te zien in het museum en online?

Tentoonstelling en website www.walravenvanhall.nl vertellen het spannende, vergeten verhaal van Wally van Hall. In de tentoonstelling en op de website kunt u een korte film zien, waarin Jeroen Kramer op zijn aanstekelijke Klokhuismanier vertelt wie deze geheimzinnige leider en bankier van het verzet was. En hoe hij die miljoenen uit de Nederlandsche Bank

Wally van Hall

haalde. Wie meer wil weten over Wally van Hall's verzetswerk kan het spannende online stripverhaal lezen. Originele familie filmpjes en -foto's brengen het leven van Wally van Hall in beeld. In het museum zijn de foto's, vele originele documenten en objecten natuurlijk in het echt te zien.

Op school

De website kan in schoolverband worden gebruikt, voor leerlingen vanaf ongeveer 3 VMBO. De site biedt opdrachten op verschillende niveaus, een quiz, basis- en verdiepvragen en suggesties voor debat in de klas.

Nieuwe serie Helden en Schurken op komst, een serie bijeenkomsten over de bezetting

Bij het ter perse gaan van dit nummer wordt hard gewerkt aan weer een nieuwe serie bijeenkomsten op de derde dinsdag van de maand in samenwerking met het NIOD. Instituut voor Oorlogs-, Holocaust en Genocidestudies, het Historisch Nieuwsblad, de NTR (voorheen NPS) en VPRO/OVT. Mocht u hierin geïnteresseerd zijn, kunt u zich telefonisch of per mail (lezingen@verzetsmuseum.org) opgeven. U krijgt dan te zijner tijd het volledige programma toegestuurd. Zie ook de website van het museum natuurlijk..

Expositie Liefde in oorlogstijd - t/m mei 2011

Een ontroerende expositie die het hart sneller doet kloppen!

Verzetsmuseum Amsterdam 25 jaar!

Grote belangstelling voor het jubileum

Op 19 november 1985 werd het Verzetsmuseum Amsterdam feestelijk geopend door Prins Bernhard. Op 19 november 2010 besteedt het museum uitgebreid aandacht aan het 25-jarig bestaan. De uitnodigingen voor het feestelijke jubileum waren de deur nog niet uit of de aanmeldingen stroomden al binnen.

Ook kreeg het museum allerlei kaarten en brieven waarin mensen die niet aanwezig kunnen zijn hun waardering uitspreken voor wat het museum in 25 jaar tot stand heeft gebracht. Meest hartverwarmend waren de berichten van inmiddels heel oude deelnemers aan het verzet, in met de hand of met een typemachine geschreven brieven. Het echtpaar Van de Witte - van Altveer, oud-medewerkers van de illegale krant Vrij Nederland, schreef bijvoorbeeld: "Het is bijna niet te geloven dat men 25 jaar geleden het besluit heeft genomen om het Verzetsmuseum op te richten. Dit heeft in belangrijke mate bijgedragen om de bevolking inzicht te geven welke motieven een rol hebben gespeeld om verzet te plegen tegen de bezetter. Van de oprichting af, zijn wij vriend geweest van het museum (...). Helaas zijn de fysieke omstandigheden nu een beletsel om dit jubileum mee te mogen maken. (...) Door middel van dit schrijven willen wij uw bestuur en alle medewerkers van harte gelukwensen met dit jubileum en wensen wij u allen succes bij uw zinvolle werkzaamheden!" En ander voorbeeld is

een briefje gericht aan de directeur geschreven door E.P. (Mom) Wellenstein, toentertijd medewerker van het Nationaal Comité van Verzet. "Mijn gedachten gaan terug naar de kennismaking met U, in het kader van de tentoonstelling over het studentenverzet, toen nog in de Lekstraat! Intussen heeft Uw museum zich indrukwekkend verder ontwikkeld, ons compliment daarvoor."

Deze en andere hartelijke reacties hebben het bestuur en de medewerkers van het museum in verlegenheid gebracht. De jubileumdag - die nog moet plaatsvinden bij het ter perse gaan van deze Nieuwsbrief - wordt gevierd met een exclusieve ontvangst voor de leden van de Vriendenstichting in de ochtend, waarin voorzitter Hans Blom voor het eerst iets vertelt over zijn persoonlijke betrokkenheid bij de oorlog. 's Middags is er een bijeenkomst in de Koningszaal van Artis waarin het verleden en de toekomst van het museum vanuit verschillende perspectieven worden belicht. 's Avonds wordt het jubileum afgesloten met een buffet en een feest voor alle (oud)medewerkster en (oud) vrijwilligers.

Verbouwing kindermuseum in voorbereiding

De verbouwingsplannen voor het nieuwe kindermuseum hebben een tijdlang op een laag pitje gestaan. Vanwege bezwaren van omwonenden was het onzeker of het museum de geplande verdieping kon realiseren. Het museum heeft het ontwerp aangepast en het dak verlaagd om tegemoet te komen aan de bewaren, en - helaas zonder resultaat - de mogelijkheden onderzocht om door aankoop van een ander aanpalend perceel de uitbreiding mogelijk te maken zonder verdieping. Alle mogelijkheden en belangen afgewegend heeft het Stadsdeel Centrum op 28 september besloten om de mogelijkheid tot de uitbreiding met verdieping in de aangepaste vorm, op te nemen in het bestemmingsplan. Vanaf dat moment is er hard gewerkt om de bouwplannen definitief uit te werken. In samenwerking met Artis, de overburen, worden de mogelijkheden voor de toepassing van duurzame energievoorziening via Warmte Koude Opslag onderzocht.

Ondertussen is er uiteraard ook verder gewerkt aan de ontwikkeling van de inhoudelijke museumplannen en aan de fondsenwerving. Het museum is nog steeds op zoek naar nieuwe donateurs voor het hoge investeringsbedrag dat nodig is voor de uitbreiding! Omdat de fondsenwerving nog tijd vergt en het museum rekening moet houden met een bezwaarprocedure van omwonenden bij de Raad van State, is de opening van het kindermuseum nu gepland voor het voorjaar van 2013.

De synagoge in de Lekstraat, waar het museum in 1985 voor het eerst onderdak vond.

Foto van de tentoonstelling Ontsnappingslijnen (1995), volgens directeur Liesbeth van der Horst "vanwege

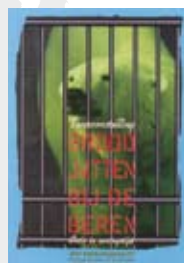
de samenhang tussen vorm en inhoud één van de meest geslaagde ooit, omdat vormgever Jowa het voor elkaar kreeg om over de smalle vrouwengalerij in de Lekstraat een rondgang te creëren waar bezoekers de zuidelijk route van een Engelandvaarder echt konden volgen."

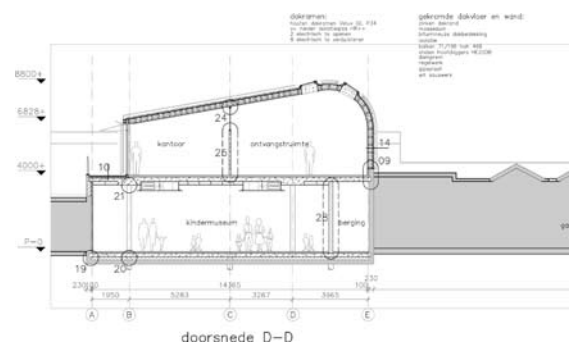
Een leeg Gebouw Plancius, vóór de verbouwing tot Verzetsmuseum (1999).

In 2005 breidde het museum uit met een speciale afdeling over Nederlands-Indie.

Brood jatten bij de beren. Artis in oorlogstijd was de best lopende wiselententoonstelling in de geschiedenis van het museum.

Een dwarsdoorsnede van het te bouwen kindermuseum, getekend door Hans Ruijsenaars architecten.

Collectie:

stroom voor Oranje

Tijdens de hongervinter (1944-1945) ontstond gebrek aan alles, ook aan kolen voor de elektriciteitsvoorziening.

De toen 20-jarige Oscar Sillem, die bij zijn ouders in Bussum woonde, had hier een bijzonder inventief antwoord op. Op de eerste foto is het trapmechanisme te zien, met onderdelen van een trapnaaimachine. Daarmee werd een fietsdynamo aangedreven, die de stroom leverde voor de in een conservenblik verborgen, zelfgemaakte radio-ontvanger.

Trapdynamo voor radio-ontvanger en een detail

Radio-ontvanger vermomd als conservenblik

Na het illegaal beluisteren van Radio Oranje werd het blik weggezet in de voorraadkast. Wel met de afgesloten kant boven, zodat het niet opviel tussen

de andere conservenblikken.

Na de oorlog heeft Oscar Sillem (1924-2010) zijn 'trapdynamo' steeds gekoesterd als een kostbaar bezit.

Interview met Fleur en Simon, familie vrienden

Simon Jager (80) is een echte doener. Twaalf jaar geleden startte hij als vrijwilliger tijdens de verhuizing. Hij was baliemedewerker, tentoonstellingbouwer, koerier. Een vrijwilliger in hart en nieren, altijd bereid tot helpen, zonder enig eigen belang. Zijn drive? Een allergie tegen onrecht. En een groot geloof in het museum als middel om kinderen te leren nadenken over onrecht. Hen te wapenen tegen discriminatie, tegen een te groot vertrouwen in gezag, in eigen gelijk ook. Een van zijn favoriete plekken in het museum is de deurbel waar een onderduiker (vergeefs) hulp zoekt: 'Het is een smalle lijn,

tussen goed en fout. Je kunt niet voorspellen wat je zelf "gedaan zou hebben". Wij hebben geprobeerd onze kinderen altijd te leren relativeren, te leren nadenken.' Simons kleindochter Fleur (23), opgegroeid in de Plantagebuurt, had altijd al veel interesse in de verhalen over de oorlog. Als Pabostudente organiseerde ze WOII-projecten voor kinderen, ze reisde met studenten naar Auschwitz en Stutthof. Tijdens een educatieve reis naar kamp Ravensbrück inspireerde de in 2009 overleden oud-verzetsman Jo Spier haar tot verdere actie: 'Jo benadrukte altijd de noodzaak alert te blijven op onrecht dat nu nog plaatsvindt, op verzet anno nu.' Na een gesprek met opa Simon besloot ze zich aan te melden voor de opleiding tot museumdocent bij het Verzetsmuseum. Een functie die ze nu al twee jaar met veel plezier vervult, naast haar studie psychologie. Ook voor haar is het aanzetten tot nadenken de belangrijkste verdienste van het museum. Maak mensen bewust van hoe ze naar elkaar kijken, toen en nu. Creëer begrip. Een streven dat beiden, Simon en Fleur, verbindt.

Jubileumkado

Wilt u het museum feliciteren? Zorg voor een bloeiende vriendenstichting en werf nieuwe leden. Het museum heet hen van harte welkom. Met onderstaande bon kunnen nieuwe vrienden zich aanmelden. Het lidmaatschap geeft recht op een jaar gratis toegang tot de exposities, korting op boeken en evenementen, driemaal per jaar een nieuwsbrief en regelmatig uitnodigingen voor speciale bijeenkomsten. Meer informatie? Bel met de balie van het museum, 020 620 25 35.

Foto's in dit nummer: W. Boon, Eddie Vervloet, Henk Rougoor/Amsterdam, Beeldbank WO2 – Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie, Verzetsmuseum Amsterdam

Vul de bon in en stuur deze, zonder postzegel, naar: Stichting Vrienden en Vriendinnen van het Verzetsmuseum, Antwoordnummer 10826, 1000 RA Amsterdam of lever de bon in bij de balie van het museum, Plantage Kerklaan 61. Het museum is open di t/m vr 10.00-17.00 en za t/m ma 11.00-17.00 uur.

Ja, ik word Vriend(in) van het Verzetsmuseum!

- Ik steun de Vrienden met een jaarlijks bedrag van (minimaal € 15,-)
- Als bedrijf met een jaarlijkse bijdrage van (minimaal € 250,-)
- naam.....geboortjaar.....(m/v).
- adres.....
- postcode + woonplaats.....
- naam bedrijf.....handtekening

